

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

<p>Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.</p> <p>Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.</p> <p>Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.</p> <p>Kéziratokat nem küldünk vissza.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal</p> <p>BUDAPEST,</p> <p>Szentkirályi-utca 28b. sz. a.</p> <p>(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)</p>	<p>A hirdetések árszabálya:</p> <p>A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.</p> <p>Egyéb hirdetéseknek:</p> <p>egész oldal ... kor. 32.— negyed oldal ... kor. 8.— fél oldal 16.— nyolczad oldal ... 4.—</p> <p>A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.</p>
---	---	---

Az állami tanítóképzők hitoktatása és valláserkölcsi nevelése.

Erre nézve tudnunk kell, hogy a nmlt. püspöki kar által 1876-ban az akkor még három osztályú tanítóképzők számára kiadott tanterv az első osztályra a katekizmust és bibliát, a másodikra a szertartások ismeretét és az egyháztörténet elemeit, a harmadik osztályra pedig az egyháztörténet bővebb tárgyalását és a hittan módszertanát írta elő. Később a módszertant az általános gyakorlati hitelemzéstán név alatt a negyedik osztályba vitte át.

Kérdés már most, mit tanultak ezen tárgyakból az egyes állami képzőkben? Én e kérdésre a könnyebb és tisztább megértés céljából negatív feleletet adok és nem azt mutatom ki, hogy mit tanultak, hanem megjelölöm, mit nem tanultak az egyes állami képzők kath. növendékei. Tehát nem tanultak: *Csáktornyán*: bibliát és egyháztörténelmet, *Kolozsvárott*: bibliát, szertartást és egyháztörténelmet, *Künfélegyházán*: szertartást, *Losonczen*: katekizmust, *Sárospatakon*: katekizmust, bibliát és szertartást (a hitelemzéstán a növendékek jóakarására volt bízva), *Széckelykeresztúron*: katekizmust, bibliát és szertartást és *Znióváralján*: bibliát és egyháztörténelmet. Iglórol csak annyit lehet tudni, hogy Wappler «kath. hittanát» tanultak; azonban Aradra és Máramarosszigetre nézve semmit sem mondanak az értesítők. Ezeket a tárgyakat tehát nem tanulták, de módszeres kezelésüket a hitelemzés körében mégis tanulták. Csodálatos paedagogia! Ha ezekhez hozzáveszszük még azt a tényt, hogy a hittan csaknem kivétel nélkül az utolsó órákra volt szorítva, mikor a lélek a szellemi munkára már csaknem képtelen, előtünk áll a hittanítás szomorú képe.

Mindezek igazán elszomorító és visszás állapotok. Vallási és nemzeti szempontból egyaránt kívánatos, és az egyes intézetek erkölcsi színvonala is követeli, hogy vallásos meggyőződéssel

biró, szilárd erkölcsi elveket követő tanítóság álljon a népnevelés fontos szolgálatában. Vallástalan, hitetlen tanító ne lépje át az iskola küszöbét, mert erkölcsi rothadást és lelki halált terjeszt maga körül. Esményekért lelkesülő, az isteni kegyelemtől éltetett és a természetfölötti czélokért munkálkodó tanítókra van szükségünk, nem olyanokra, kiket az anyagi javak szertelen szeretete kufárokká és közönséges napszamosokká tesz. Szolgalelek nem való az iskolába. Az élet anyagiassága ugyanis eléggé megmérgezi a lelkeket.

Ámde hol tanulja meg a szegény tanítójelölt ezt az eszményi gondolkozást, hol sajátítsa el az önmegtagadás és önfeláldozás szellemét, ha a vallás magasztos eszméit nincs módunk előtte föltárni. Tán a tanítói pálya magasztosságának folytonos hangoztatása erkölcsi emelkedettséget fog szívébe önteni? Lehet, de teljesen nem bízom benne. Keresztény élet kell nekünk, mely a tanítóban szükséges lelki odaadást fölkeltse, nevelje és megerősítse.

Igen! keresztény élet, ez a fő! E mellett a kevésbbé intenzív hittani oktatás is eredményes, de a hol sem kellő hitoktatás, sem erős vallás-erkölcsi élet nincs, ott a tanítói működéstől sikert várni nagy naivság.

Ezzel pedig egy másik kérdésre is felelni kell, arra t. i., milyen az állami képzők vallás-erkölcsi élete? minő eszközökkel igyekeznek az erkölcsi cselekvést biztosítani?

E kérdés fontosabb magánál a hittanításnál is, mert az erkölcsi élet, a cselekvésben nyilvánuló meggyőződés messze föltötte áll a pusztán elméleti tudásnak. Az iskola szellemét ugyanis nem a tudás, hanem a vallás-erkölcsi élet határozza meg, mert a minő vallás-erkölcsi cselekvéshez szokott a növendék az iskolában, ugyanazt szokta gyakorolni az életben is. És ha ez minden iskolára áll, akkor százszor inkább a tanítóképzőkre, a melyeknek növendékei nemcsak a maguk egyéni életéről tartoznak számot adni, hanem állásuknál és működésüknel fogva

vezetik, irányítják, betolyásolják egész nemzedékek lelkületét, megjavítják vagy megmérgezik egy egész nemzet erkölcsi életét.

Ezt úgy hiszem, senki sem vonhatja kétségbe. Ha tehát mindezek dacára azt látom, hogy vannak intézetek, a melyeknek vallás-erkölcsi élete nem áll másban, mint a vallási érzelem pusztá hangoztatásában és abban a Schleiermacher-féle érzelmi vallásban, a melynek az értelemhez és akarathoz, az erkölcsi élet e két főtenezőjéhez semmi köze, akkor attól az intézettől nem sokat remélek, mert az érzelmei nem képesek szilárd alapot adni az erkölcsi életnek. Ez a ker. nevelésnek egyik főtétele. Ez a nagy választó vonal az állami és kath. felekezeti képviselők között. Mi azt valljuk, hogy nem elég csak ismerni a vallás tetteit, hanem szükséges az elméletet érvényesíteni a gyakorlatban is. Azaz fődolog a ker. élet. Ha tehát az állami képzők nem olyan nagyon keveset tanítanak hittanból, mint a mennyit tényleg tanítanak, hanem még a kath. képzőknél is többet, de nem volna bennük gyakorlati ker. élet, nem volnának képesek velünk a versenyt a vallás-erkölcsi nevelés terén kiállani.

Nem akarom ezzel az állami képzőket gyanúsítani, még kevésbé a bennük fáradozó férfiak érdemét kisebbíteni, mert lehet, hogy nem a jóakarát hiányzik náluk, hanem a rendszer, vagy a szellem köti meg kezüket; de mégis kénytelen vagyok kimondani, hogy a gyakorlati kereszténység náluk igen gyöngye lábba áll. Ezt ők maguk is érzik némileg. Bizonyosság rá azon körülmény, hogy két, igazán jeles és tisztelt méltó igazgató: az iglói és znióváraljai szükségesnek tartja tiltakozni azon vád ellen, mintha az állami képzők a vallás-erkölcsi nevelést nem tartanák fontos dolognak. Oh, igen! Ők is fontosnak tartják, de mégis nagyon kevés az, a mit e tekintetben tesznek.

Hogy pedig ezt ne én, hanem maguk az állami képzők igazolják, lássuk, hogyan számolnak be az egyes képzők értesítői a vallás-erkölcsi nevelésről és annak eszközeiről: *Arad*: «Vallásos... érzelmeik megerősítésére törekszünk az oktatás tárgyainak ilyen szellemben (az indulat és vágyak megfelelése és az akaratnak az erk. törvények alá való rendelése) tartott előadása által is». 32. l. *Baja*: «Az ifjuság vallás-erkölcsi-érzelmeinek ápolása céljából elvezettük növendékeinket minden vasárnap és ünnepnapon szent misére... Karácsonykor és husvétkor a rk. tanulók elvégezték a szent gyónást és áldozást... A vallásos és hazafias nevelés ügyét szolgálja ama gyakorlatunk, mely szerint az ifjuság vasárnap és ünnepnapokon fölváltva a Hymnuszt és a Szózatot éneklé el az ebédlőben az étkezést megelőző *ima gyánánt*... 32. l. Hazafias szempontból ez csakugyan dicsérendő, de hogy a vallás-erkölcsi nevelést az ima e sajátos helyettesítője milyen mértékben szolgálja, nem tudom. *Budapest*: «Szeptember 5. Az isk. év

ünnepies megnyitása, a mely alkalomból a növendékek felekezeteik szerint az illető felekezeti tanárok által templomba vezettettek» (de okt. 4-én. Ő felsége nevenapja alkalmából a «templomba menésre (már csak) utasítottak». 4—5 l. Egyébként «az ünnepi és vasárnapi istentiszteletek hallgatásán kívül a rk. növendékek hit-tanáruk vezetése alatt minden évharminad végén meggyóntak és megáldoztak». 24. l. *Csáktornya*: «Testületileg részt vettünk a király Ő felsége névnapján rendezett istentiszteleten; mise alatt növendékeink négyeskarban énekeltek.

Esztergom.

Guzszenitz Vilmos.

(Folytatása következik.)

Természettudományok és népnevelés.

S ez a birodalom nemcsak az anyagi dolgokra vonatkozik; a természettudomány most nem kevésbé kiapadhatatlan forrása szellemi dolgoknak is; mert az utóbbi dolgok most már nincsenek kiszolgáltatva vak konzervativizmusnak. A népek kezdik fölfogni, hogy a modern civilizációban minden társadalmi haszonnak a természettudományokból kell következnie, mert ezek az egész emberi szellemet foglalják magukban: az értelmet, erkölcsiséget, politikát, művészetet, valamint a gyakorlati életet minden vonatkozásában. Mindennél van szerepe a természeti törvények ismeretének, a melynek szükségképp kell szabályozni minden cselekedetet. Bizva bennük, őszintén engedelmessé válnak nekik, mindig a hasznos fölismerésére vezetnek; azaz az emberiség legnagyobb része állapotának folytonos javulására, az egyéni és a közjónak szeretetére, a melyek szorosan összefüggenek s ez napról napra világosabb lesz. Így történik, hogy a természettudományok sohasem állapodnak meg, szempontjaikat a meggyőzés erejével erőszakolják ránk; az egyént szünetlenül arra viszik, hogy gyarapodjék s hogy magát tökéletesbítse, a népeket pedig arra az értelmi és erkölcsi egységre, a mely mindig eszménye volt az emberiségnek.

Az anyagi dolgokra vonatkozólag manapság ezeket az igazságokat mindenki elfogadja, az erkölcsi világra vonatkozólag azonban még várunk kell hasonló buzgóságra; az elismerésük éppen a népnevelés fejlődésében mutatkozik azon népeknél, a kik a polgáriasság élen állanak.

Ez tehát *Berthelot* pozitívista programja, a melyet hangoztatni egyetlen beszédében sem mulaszt el. Minden üdvöt a természettudományokban keres; a szellemi és az erkölcsi világ törvényeinek megfejtését is bennük keresi, bár sem ő, sem elődjei, sem követői a természettudományok segítségével nem tudták ezeket fölfedezni. Ő kivüle most ezt a kudarcot minden modern nagy tudós elismeri; fölösleges tehát a czáfolatával behatóbban foglalkozni. De érdekes, hogy miképen tud *Berthelot* a természeti törvényekből a népnevelésre következtetni, miként

hozza e kettőt kapcsolatba. A népnevelést itt természetesen tágabb értelemben kell venni; nem annyira az elemi iskolák népoktatását érti alatta, mint inkább magának a népnek, mint ilyenek tanítását, azaz a felnőttek oktatását, természetesen az alsóbb néposztályokból.

Az ilyen népnevelés dolgában — folytatja *Berthelot* — tudom, hogy *Németországban és Angliában* miket kísérlettek meg; de csak *Franciaországra* szoritkozom, mert azt természet-szerűleg jobban ismerem. Néhány év óta nagy mozgalom támadt ez irányban, a melyet a közjóval törődő magánszemélyek kezdeményeztek. *Párisban* például több ilyen szabad egylet van, a melyek a természettudományokból népszerű tanfolyamokat rendeztek felnőttek számára; ilyen különösen a *philotechnikus-egyesület*, a melynek 1899-900-ban elnöke voltam. Akkor *hatszáz-fajta* előadást rendezett, a melyet mindkét nemből vagy 11.000-en hallgattak s nemcsak jelen voltak az előadásokon, hanem hivatásszerű gyakorlato-kat is tartottak. Más csoportok, mint a *polytechnikus-egyesület*, a *közoktatási-szövetség*, a *nép-szerű-egyletem*, illetőleg *szabad-lyceum*, a melyet életbe léptettek és föntartottak jóléltű polgártár-saink, hasonló munkával foglalkoztak s 1900-ban Párisban mindnyájuknak vagy 30.000 hallgatója volt. A városok az ilyen egyesületeket egyébiránt minden módon segítették és bátorították; jelen-tősen volt támaszuk a kormány is, magánosok, valamint különféle testületek nem kevésbbé.

A népszerű természettudományi oktatás nemcsak Párisban van meg; a főbb vidéki franciaia városok nem kisebb buzgósággal gondoskodnak róla.

Ez a szép és termékeny munka lényegében gyakorlati, de nincsen kizárólag valami iparhoz vagy mesterséghez kötve. A főbb természettudo-mányoknak általános adataival s elemi törvényei-vel is foglalkozik, amazok a gyakorlati életre vonatkozván. Bár főleg ipari- és kereskedelmi czélból adatnak elő, bizonyos mértékben mégis a közgazdasági erkölcsi igazságokra is kiterjednek, gondosan óvakodva bármilyen politikai vonatkozástól.

Amaz egyesületeink sikere mutatja, hogy al-sóbb néposztályaink mennyire megéreztek szük-ségét annak, hogy természettudományi ismereteiket tökéletesítsék, midőn önként vállalták magukra a tanulást. Ez a munka csatlakozik a munkás és a proletár napi munkájához. Azért történt ez, mert a nép fölismerte azt a hasznót, a melyet az előadásokból meríthet, úgy az egyesre, mint az összességre és a nemzetre vonatkozólag, úgy anyagi, mint erkölcsi és értelmi dolgokban. És most ezekkel a szempontokkal szándékozom foglalkozni.

A legközvetlenebb szempont ez: az, a ki olyan módon fejlesztí az ismereteit, a melyeket bármily iparban értékesít, ezzel hasznosítható termelő erőt nyer, a mi emelkedő munkabérében fog nyilvánulni; valóságos anyagtalan tőkét vesz

a birtokába, a melyet nem lophatnak el, el nem veszthet s a melyet mindenüvé magával visz.

Egyidejűleg a munkások rangfokozatában ma-gasabb létrafokhoz jut. Korunk tudományos czi-vilizációjának ugyanis két fázisa s két egymás-után következő foka van. A gépek föltalálása, a mi egyik jellemvonása, először is alárendeli az embert amazok mesterséges szervezetének, a melynek a törvényeit azonban nem ismeri. Ebben a fázisban a munkás könnyen elveszti az egyéniségét, egyenesen kerék lesz belőle, a mely mozgását átadja a gép összességének s ez uralkodik rajta s fogva tartja; az a veszély fenyegeti, hogy olyan eltompultságba süllyed, a melyet az ó-kori rabszolgasághoz lehet hasonli-tani. De ez a dolog nem kerülhetetlenül következik be, mert a tudomány mindinkább tökéletesbíti a gépet, a mely úgyszólván automobillá teszi, önmozgathatóvá, azaz úgy tökéletesíti, hogy ön-maga végezze a munkát, ha valamely értelmes lény igazgatja.

Most a munkás olyan lesz, a kit előismeretei képesítenek a gép törvényeinek fölfogására; meg-tanulja, miként kell azt vezetni s ettől fogva a kezelő-munkásból valóságos mérnök lesz. A két-fajta munkás között régenre örvény tátongett, most mindinkább közelednek egymáshoz. A gépek termelő ereje, imigyen sokszorosítva, szünet nél-kül új értékeket teremt; ez az életföntartáshoz szükséges dolgok árát kevesbíti s következéskép emeli a munkások jólétét.

Sőt: tett szolgálatainak elismerése s hogy még nagyobbakat érjen el az önérdék ösztökélése folytán, a munkaadót és kereskedőt mindinkább arra vezetik, hogy az elszigetelt munkást hiva-talnokká vagy társsá, vagy alkalmazottá tegyék. A tudomány emelve a munkás személyes értékét, gyakran azt is lehetségessé teszi, hogy a munkás ne szoruljon a tőkésre. Ez történik, mikor szindikátusokat alkot, ugyanazon mester-ség embereit szövetkezetbe csoportosítván.

Ebből következik másrészt az, hogy a nép emberénél általában növekszik az önérdék és a függetlenség érzése, mélyebb érzése alakul meg a különböző néposztályok erkölcsi és anyagi szolidaritásának; s így újabb lépést teszünk a társadalom százados fejlődésében.

De hagyjuk a tisztán személyes és látszólag önző előnyt, s térjünk át az összesség, a társadalom hasznára, a melyet a természettudo-mányok adta népnevelésből merít.

Mindenekelőtt vonjuk le belőle az anyagi előnyre vonatkozó következtetéseket. A termé-szettudományok, alkalmazva a törvényeket, a melyeket fölfedeztek, szünet nélkül értékeket termelnek, a melyek szenkiéi sem voltak, s a melyektől nem fosztották meg sem az egyest, sem az összeséget. Ilyen például a kőszén, a melyet a földből ástak ki, s a melyet gépek fűtésére használnak; ilyenek a fémek, a melyeket vegyü-lékeiből emberi munka keres elő. De a modern tudomány mély elméleteivel fölfedezte a javak

olyan forrását, a mely váratlan és általánosabb is volt.

Igy lett a hegyekről lefutó víz sokkal nagyobb és kimeríthetlenebb erő forrása, mint az, a melyet bányákból nyertünk. Ebből következik, hogy napjainkban minden ipari termelésnek változik a talaja, mert területtől és helytől mindinkább független lesz, s mert a villámosság elmélete napjainkban lehetővé teszi, azt az erőt csaknem költség nélkül vinni messze távolsgókba.

Vetési.

(Folytatása következik.)

Biztosítja-e az oktatás sikerét a pusztaszemléltetés?

J. Liberty Tadd erre a kérdésre határozott *nem*-mel felel. Tagadó állításának bizonyítására fölhozott érveinek nagy sokaságából a következőket adjuk:

Egyszer egy tekintélyes paedagógus azt állította, hogy a gyermek a természetet legsikeresebben úgy tanulmányozhatja, ha szemléletkörébe helyezzük mindazokat a tárgyakat, a melyek kezünk ügyébe esnek. Ha tehát azt akarjuk, hogy tanítványaink az őket körülvevő dolgok alkotását és célját megismerjék, eléjük kell azokat állítanunk és a szemlélet tárgyává tennünk. Ekkor aztán, ha naponként csak tíz percet fordítunk is pl. valamely növénynek éles és beható megfigyelésére, közelebb jutottunk a célhoz, mintha növendékeink egy egész növénytani tanösvényt áttanulmányoztak volna.

Alig hihető azonban, hogy ez az eljárás az ismeretközlésnek alkalmas módja volna. Kétség fér ahhoz is, hogy a tanuló pusztaszemléltetés útján a dolgok lényeges tulajdonságaival, tehát alkotásával és jelentőségével alaposan megismerkedjék.

Ha a dolgoknak pusztaszemléltetése által ez a cél elérhető volna, akkor érthetetlen az, hogy egy bizonyos szabad téren kinek a képmása (szobor) látható, holott igen gyakran megfordulnak azon a térségen.

Már biz ez csak azt bizonyítja, hogy ismételt pusztaszemléltetés által még nem tanuljuk meg az igazi látást.

Pusztaszemléltetés és megérintés által még a legegyszerűbb dolgokkal sem ismerkedhetünk meg.

Ötven ember közül alig képes egy egész határozottan megmondani, hogy pl. egy kanálnak a nyele fölfelé hajlik-e, vagy lefelé. Kísérletet tehetünk hasonló célból egy kalapács, fűrész, vagy más használati eszköz alakjával is.

A megfigyelésnek a fenti példákban kitüntetett hiányait és eredménytelenségét csak úgy lehet pótolni és illetőleg megszüntetni, hogyha a lélek az érzéki benyomásoknak rendszeresen ismétlődő észrevételére kényszerítjük mindaddig, míg a dolgok helyes képzetének birtokába nem jut.

Hogy ez a birtokbavétel egy vagy több érzék segítségével eszközölhető-e, az nem tartozik a dolog lényegéhez.

A tapasztalat arra tanít, hogy minden ismeret a gyermek öntudatos tevékenysége által válik organikussá és elevenné. Az agyvelőnek mozgató központjait rendszeres gyakorlás által kell a szem és tapintási szervek ingerlése által ösztönözni visszahatásra reá szoktatni és pedig egy olyan anyagon, a mely ügyes kezelésre kényszerít.

Gyakori rendszeres ismétlés az eredményt tartóssá és biztossá teszi.

A tapasztalás azt bizonyítja, hogy a gyermekek a látószervek segítségével eszközölt hosszan tartó szemléletek következtében kimerülnek és a szellemi tompultság állapotába esnek, ha ebbeli tevékenységüknek mozgási tevékenységgé való átváltoztatásáról nem gondoskodunk.

J. Liberty Tadd azt állítja, hogy az általa hirdetett módszer kézzelfogható eredménye abban nyilvánul, hogy az a gyermeket elhatározó tevékenységre ösztönzi és az óhajtott eredmény elérésére fordított munka arányában a szeretet és rokonszenv érzése ébred föl lelkében az általa üzött foglalkozás iránt.

Különben még ha nem is beszélhetünk valami jelentékeny sikerről, mindenesetre elérjük azt, hogy a gyermeket a teremtő tevékenységre, vagyis arra szoktatjuk, hogy új dolgokat hozzon létre és hogy a szépség, részarányosság és a megfigyelt dolgok észszerűsége iránt való fogékonyság és hajlam összes tehetségeinek, különösen pedig kezeinek és fejének tulajdonává, majdnem élet-szükségletévé válik.

Munkájának eredményét a gyermek a reá fordított fáradság arányában szokta megbecsülni. Ezt bizonyítja az a szokása is, hogy a jelentéktelen apróságokat, ha azokat maga állította elő, gondolzza és megőrzi. Ezek a csekélységek azért bírnak előttük olyan nagy értékkel, mert gondosságuknak és gondolkodásuknak az eredményét képezik.

Pillangó-, tojás- és préselt levélgyűjteményeire nem igen szokott gondot fordítani. Az ilyenek előbb-utóbb a szemétre kerülnek és csak gyöngye emlékek marad meg a gyermek lelkében, mert a természet iránt való, azt a mély érdeklődést fölbreszteni nem alkalmas, a mely nélkül annak szépségében az ember nem képes gyönyörködni. Pedig éppen ennek az ápolására kell kiváló gondot fordítanunk és egyetlen alkalmat sem szabad figyelmen kívül hagynunk, mely ebbeli törekvésünknek támogatására szolgálhatna.

Minden kirándulás, multság, sőt a vizsgálódások is eredmény nélkül szűkölködnek akkor, hogyha a szerzett benyomásoknak a visszalétesítő tevékenység segítségével való megszilárdításáról oly módon nem gondoskodunk, hogy a külső konkrét tevékenység eredménye a belső szellemi munkát egész teljességében visszatükrözze.

Egészen más ez, mint a dolgok pusztá megtekintése.

A szemléltető oktatásnak érdekes példáját képezi az is, midőn a tanító, a ki növénytani ismeretekre kívánja növendékeit tanítani, osztályának reá figyelő tanulói előtt egy növény szét-darabolásával foglalkozik. Ebben az esetben tulajdonképpen a tanító tanul. Ő az, a ki a benyomásokat a tapintás szerve, az izmok érzése és a szem által befogadja, tanítványai ellenben csak igen gyöngé benyomásokat szereznek maguknak a bemutatott növényről és annak részéről, a melyeket rövid idő múlva el is fognak felejteni. Ha ezeknek a gyöngé benyomásokon kívül minden tanuló azoknak a benyomásoknak is birtokába jutott volna, melyek az izmok és a tapintás érzésének segítségével szerezhettek meg, ezektől pedig előbb a növény közvetlen megfigyelése nyomán, később pedig emlékezetből — másodlatok előállításával is megerősítette volna a szerzett benyomásokat, akkor az e munkálatokkal járó megfigyelések élesebbek, a benyomások pedig maradandók, úgyszólván felejthetetlenek lettek volna.

Az ilyen munkálatok nyomán a lélekben keletkezett lelkesedés — egyúttal fizikai és szellemi erők megizmosodását vonja maga után. Mélyreható érdek, hogy ennek az energiának a táplálásáról és erősítéséről a rendelkezésünkre álló minden eszköz fölhasználásával gondoskodjunk.

A gyermekeket a dolgok isteni eredetének elismerésére és vallására kell tanítani.

Juhay Antal.

Azok a szülők.

Az iskola csak ott felelhet meg teljesen hivatásának, hol a szülők megértvén a tanító munkáját, vele mintegy közreműködnek.

Ezt nem úgy értem, hogy a szülő otthon helyettünk tanítsa gyermekét, mert ezzel rendszerint többet árt, mint használ az iskolának.

Különösen észrevehető ez az írva-olvasás tanításánál. A szülő, hogy gyermeke mindig tudja leczkét s társait megelőzze, a leczkéket bemagoltatja. Ha még csak ezt tenné, nem volna oly nagy baj, mint mikor a hangoztató módszerrel ellenkezőleg silabizáltatva tanít s mondván «r» hang helyett «err-et», «k» helyett «kát» így tovább.

Az ily jóakarát oly kárt tesz, mit nagy idő kell, míg ki tudunk javítani. És sokszor ezen jóakarát káros hatása egész iskolaévekre is kihat.

Vannak azonban oly szülők is, kik sokszor az úgynevezett majomszeretethez bele szeretnének avatkozni a tanító dolgába és szokszor gyermekeiknek jobban hisznek, mint a tanítónak.

Ily esetekből kifolyólag származik sokszor a szülő és tanító közti súrlódás, ha a tanító tapintatos eljárása ilyeneknek elejét nem veszi.

Például álljon itt egy-két eset. Egy gyermek hetenkint 2—3 krajezárt kért irkára. Meg nem

foghatták a szülők, hova dolgozza föl fiuk ezt a rengeteg irkát? Mikor kérdőre fogták, így felelt: «A tanító úr ott tart minden beirt irkát, majd csak az év végén adja ki». A szülők ezt elhitték. Míg egykor véletlenül találkoztam az apával, panaszkodására nyomozni kezdtem és kitént, hogy ő kelme az irkák árát czukorkákra költötte el.

Hogy ily dolgoknak egyszer és mindenkor elejét vegyem, megüzentem a szülőnek, miszerint csak akkor adjanak gyermeküknek irkára újólag pénzt, ha az az általam aláírt, felülvizsgált s teljesen beirt irkát otthon bemutatja. S erre figyelmeztettem az összes szülőket.

Máskor egy laikus szülő nem kérdezve meg engem, úgynevezett nagy olvasót vett annak, kit még csak a III-ik olvasó illetett. Mikor erre figyelmeztettem a fiút, neheztelve jött el a szülő, mert szerinte van neki oly módja, hogy a legnagyobb könyvet is megveheti kilencz éves fiának.

Türelem és szeretettel lehetett csak meggyőzni arról, hogy itt a fokozatos rendszer járja, könnyebbről a nehezebbre s hogy mindig keveset fog az, ki egyszerre sokat akar markolni.

A falusi iskolában, hol a buktatásnak értelme nincs, a szorgalmat és jó viseletet, jutalmul és mások serkentéseül helylyel szokták jutalmazni. Ott, hol a gyermekek igazságosan vannak így elhelyezve, ez egy élő érdemsorozatot képez és minden tanulót szorgalomra serkent. A gyöngé iparkodik utólélni szorgalmasabb társát, a szorgalmas pedig állhatatosan kitart, nehogy elveszítse helyét. (A paedagógia nem helyesli ma már ezt az eljárást. *Szerk.*)

Történt, hogy a legfelső padban hárman küzdtek az első helyért: két jómódú falusi gazda s egy uradalmi cseléd leánya. A két falusi közt az egyik az év elején az első helyre jutott, mert a cseléd leánya pár nappal később jöhetett iskolába, de egy-két hónap alatt teljesen kiérdemelte az első helyet úgy szorgalomra, mint magaviseletre. Karácsonyi ajándékuul mit adhattam neki, mint szorgalma jutalmát: az első helyet. Tudtam, mi következik; eljött a falusi édes apja nagy nehezteléssel, hogy egy béres leányát ültetem az első helyre, egy jobbágy gyermeke elé. Ekkora szégyent hogy tudjon elviselni egy jobbágy? És elviselte, mert szépen megmagyaráztam neki, hogy az ő leánya jó, szorgalmas, de ez még jobb és még szorgalmasabb. És nagyobb érdem mindig egy szegénynek állandóan jónak és szorgalmasnak lenni, mint annak, ki mindennel bővelkedik. Azután fordítottam egyet: Lássá, gazduram, ide csak azért jött, mert a leánya szavára hallgatott s igaznak tartotta azt, hogy vele valami nagy igazságtalanság történt.

Ez a szülőtől hibás eljárás.

A gyermekkel szemben a tanítónak a szülő részéről mindig igazságot kell adni, mert a mely pillanatban a gyermek azt veszi észre, hogy a szülő nagyobb hatalom az iskolában, mint a tanító, ott vége a fegyelemnek és engedelmességnek.

De szóltam mosolyogva, a mint én nem ren-

dezkedhetem gazduram istállójában, hogy ott egyik-másik marha hol álljon, ép úgy az iskolában meg én rendelkezem föltétlenül, minden befolyástól menten. Nem tekintve soha a gyermekek szülőjét. Egyedül a szorgalmat és magaviseletet.

Valamint a jutalom, úgy a büntetés kiszabása fölött is mi rendelkezünk s hány tanítóval történt már meg, hogy a bezárt gyermekért eljött a szülője s föllépett a következőleg: «Az én gyermekemet ne merje becsukni!»

Ilyen föllépéseket azért nem durván, de erőlyesen kell visszautasítani. Ne engedjünk, mert ezzel részrehajlást, felelmet árulnánk el, mi csak szaporitáná a szülőkkel való izetlenkedést.

Ilyen és hasonló dolgok kikerülése végett igen jó, ha a tanító olykor-olykor szót vált a szülőkkel s ott, a hol szükségesnek látszik, fölvilágosítással s irányítással szolgál, hogy egymást megértsék, mert ez igen megkönnyíti a tanító nehéz munkáját.

Hogy ez a kölcsönös jó viszony szülők és tanítók közt meglegyen, mely biztosítsa a tanítás sikerét, nagyon sokat tehetnek az iskolaigazgatók, kiket gyakran keresnek föl a szülők azon ezélből, hogy a tanító ellen gyermekeik érdekében áskálódjanak, panaszkodjanak, mintegy kelemetlenséget szerezzenek ezzel a tanítónak.

Jogos fölszólalás megérdemli az iskola érdekében, miszerint az mindenkor böhesességgel és tapintattal jogorvoslatot nyerjen, úgy azonban, hogy ennek az iskola kárát sohasem vallja.

Zaklatások alkalmával azonban mindenkor teljes tekintélyét vesse latba az igazgató, hogy a tanító nehéz munkáját nyugodt kedéllyel és teljes odaadással vegezhesse.

Ép azért az iskola teljes hivatását csak akkor fogja betölteni híven, ha a szülők megértve a tanító nemes intencióját, benne gyermekeik legnagyobb jötevőjét látják, kinek minden intézkedését minden beavatkozástól menten, hálával és szeretettel fogadják.

Ekkor sok félreértés lesz elkerülve, mi még most oly sok tanító fáradozására s munkájának sikerére bénítólag hat.

Azért szülői ház és iskola közelebb, hogy annál nagyobb áldás lehessen munkánkon.

Bussa.

Szokoly István.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Angol közoktatási reform. Anglia tanügyi köreit hónapok óta izgatottságban tartja egy intézkedés, a mely érdekes világot vet Anglia különleges közoktatási állapotára. A *School-Board* ezimű helyi hatóságok ugyanis, a melyek az elemi iskolák fölött tartanak felügyeletet, ugyanezen iskolákban esti tanfolyamokat szerveztek a kereskedő és iparos osztály kívánságára, a melyekben a növendékek felső elemi iskolai oktatásban részesültek. Ez a tanítás azonban már

nagyon közel járván a középiskolai fokhoz, azt mondották, hogy törvényellenes olyan tanfolyamok berendezése, s tényleg egyik város a másik után megszüntette azokat az esti iskoláit. A törvény szűkkeblűsége természetesen fölháborodást keltett, s mindenfelől követelték az angol közoktatás reformját. Angliának s az angol törvényhozásnak mostani nagy bajai mellett nincs ideje közoktatási hirdetésekkel foglalkozni; *Balfour*, a kincstár első lordja tehát megígérte, hogy október 1-én terjeszt be olyan törvényjavaslatot. Az angolok azonban addig agitáltak, hogy a kormány jónak látta már most bemutatni a javaslatot. *Gorst*, az Education Board alelnöke (a legfőbb angol közoktatási hatóság) ismertette a javaslatot. A *School-Board* tervezetében (csak a reform fővonásai) csak annyiban áll be változás, hogy hatásköre kizárólag az elemi iskolákra lesz szorítva, nem foglalkozhatik tehát az az iskolaszék felső elemi oktatással; különösen pedig a kisebb városok és községek iskolaszékkeit rendszabályozza meg, a mennyiben ezek tagjai túlnyomó részben eddig kisbirtokosok és földmivelőkből állottak, a kik nem sokat törődtek a népiskolák állapotával, mindenekfölött szent lévén előttük a mezőgazdasági munka érdeke. A *School-Board*oknak azonban továbbra is lehetnek nők a tagjai. Az új törvényjavaslat meghonosítja továbbá a főbb felügyeletet is úgy a közép, mint elemi iskolák fölött, s ezt a felügyeletet bizottságokban központosítja; így kerülnek angol közép- és elemi iskolák egységes felügyelet alá, mint Magyarországon is voltak 1868-ig, a tanfelügyelőségek szervezésének idejéig. Tudvalevőleg ez ideig úgy középiskoláink, mint elemi iskoláink a tankerületi királyi főigazgatóságok hatáskörébe tartoztak. Angliában most a *County Councilok* és a *Borough* vagy *Urban County Councilok* (körülbelül a mi törvényhatósági bizottságainknak s városi képviselőtestületünknek felelnek meg) a maguk kebeléből úgynevezett *Technical Committee*, azaz szakbizottságot küldenek ki, a melyek azt az együttes felügyeletet gyakorolják közép- és elemi iskolák fölött; s így ezeknek a bizottságoknak jogukban lesz szervezni ezt a sokat vitatott felsőbb elemi iskolai tanítást; ezenfelül pedig az eddigi egy penny helyett két penny iskola adót vehetnek ki. A *School-Boardok* továbbá föl vannak jogosítva, hogy néhány tagjukat ezen szakbizottságokba beválasszák, s így némi befolyásuk ezeknek körében is biztosítva marad; csak ezen bizottságok révén folyhatnak tehát be a felsőbb oktatás menetébe. Vitás kérdésekben pedig dönt a már említett központi kormányhatóság; az *Education Board*. Az új reform tehát láthatólag szűkes keretek között mozog; tulajdonképen foltozás s csak a felsőbb elemi oktatás ez idő szerinti követelményeinek felel meg. Nincsenek is vele megelégedve széles körökben, a melyek folyton sürgetik az angol közoktatás minden irányú alapos reformját.

VEGYESEK.

Jubileumi emlékérmek. Egyik oldalon a Szent Atya arczképevel, másik oldalon a jubileumi fölirattal. Nickelből. Pápai színű szalaggal: 1 darab 10 fill. 100 darab 9 kor. 50 fillér. 1000 darab 90 korona. A legszebb emlék a jubileumi esztendőről. Iskolákban, egyesületekben, a hívek közt tömeges terjesztése kívánatos. Megrendelések a pénz előleges beküldése után vagy utánvétellel teljesíthetnek. A megrendelések alu írottához, a Budapesti Katholikus Kör titkári irodájába (Budapest, IV., Molnár-utca 11.) küldendők. A főnti emléktárgyakat újból is a katolikus közönség figyelmébe ajánlva, vagyok kiváló tisztelettel *Győrky Odón*, titkár.

Ismeretterjesztő fölolvasás az inasoknak. Kolozsvárt a múlt vasárnap ismeretterjesztő előadást tartottak a kath. tanonczotthonban. A felolvasást Váradi Albert szentpéteri vezértanító tartotta a hazaszeretetről. A fölovasó közvetiensége, a melylyel a haza fogalmát ismertette s a magyar történelemből a hazaszeretet szép példányképeit fölsorolta, a hallgatóság figyelmét mindvégig lekötötték. A fölolvasót a tanonczok és a szép számban megjelent hölgy- és férfiközönség lelkesen megéleheztek.

A tanítóság mozgalma. Köztudomású dolog, hogy a hazai tanítóság országos mozgalomra készül, hogy ezzel a tanítói nyugdíjtörvények legközelebbre várható revíziója alkalmából a tanítói szolgálati időnek 40 évről 35-re való leszállítását előkészítse, e mozgalom folyamánya, hogy Sopron szabad királyi város és Sopron vármegye két választókerületének tanítósága fölkereste három képviselőjét, hogy őket ügyük támogatásának megnyerjék. A kérdéses kerületek képviselői szívélyesen fogadták a tanítóság küldöttségeit és kifejezték, hogy kérésüket méltányosnak, a tanítóság helyzetét mostohának tartják; tehát készséggel fognak a tanítók szolgálati idejének leszállítása érdekében közreműködni. Ezt az ország minden részén lakó tanítók követni fogják.

Egy tanító könyve. A közeledő húsvéti és nagy-szünidőre mélyen tisztelt turistáskodó kartársaim becses figyelmébe ajánlom «*Kárpátalji völgyek*» című önálló, 84 lapos kötetében megjelent utikalauzomat Magyarország északnyugati részébe. Kalauzum pontos tájékozást nyújt a legcélszerűbb időbeosztásról, olcsó költségvetéssel szolgál és mindennemű tájékozást ad a körutazásban érintő következő állomásokról: Budapest, Garam-melléke, Zólyom, Szliács, Besztercebánya, Selmeczbánya, Kőrömczbánya, Stubnya-fürdő, Türocei-lapály, Zsolna, Rajecz-fürdő, Vág-völgye, Trencsén-Teplisz, Trencsén, Pöstyén, Nyitra, Esztergom, Visegrád, Vác. Budapest. *Ára 50 fill.*, 10 példányt egy csomagban azonban 4 (négy) koronáért küldök. Megrendelhető nálam: *Budapest, VI., Szondy-u. 79. l. 20.* Mély tisztelettel *Romhányi Sándor* fővárosi tanító.

Lubrich Agoston siremlékere legújabbán a következő adományok érkeztek: A központi növendékpapságtól 15 korona; a kalocsai növendékpapságtól és előjáróiktól 18 korona. Összesen 33 korona, mely összeg azonnal takarékpénztárban helyeztetett el, a hol eddig 270 korona kamatozik. A további szives adományok Acsay Antal dr. teológiai tanárhoz intézendők Budapestre (IV., Városház-ter 4. sz. Piarista rendház).

Tisztviselőképzőiskola. Tanügyi körökben élénk vita folyik a polgári iskola osztályai felsőbb tagozatának tisztviselőképző-iskolává való átalakítása ügyében. A kereskedelmi iskolák tervezete tisztán a kereskedelmi pályákra képesít, a középiskolák tanterve az egyetemi fakultásokra készít elő. A tisztviselőképző-iskola a minősítési törvény értelmében a jogvégeztséget nem kívánó közigazgatási állásokra, posta és vasuti tisztségre, számvevőségi és ellenőrző tisztviselői állásokra képesítene.

A tanítói nyugdíjalap állapota. Wlassics Gyula kutusminiszter beterjesztette az országgyűléshez az országos tanítói nyugdíjalap 1900-ik évi állapotáról szóló jelentését. A jelentés különös figyelmet érdemel azért, mert az 1875. évben alapított és az 1891-ik évben újra rendezett tanítói nyugdíjalapot ez évben a kormány

ismét rendezi és e czélból legközelebb törvényjavaslatot nyújt be az országgyűléshez. A jelentésből kitűnik, hogy a nyugdíjalap vagyona évenként körülbelül millió koronával emelkedik. Hogy évről-évre elérték a millió koronányi szaporulatot, ez jóformán csakis a tanítók és az iskolaföntartók nagy hozzájárulásának köszönhető és annak a körülménynek, hogy még az iskolázató szülőket is megadóztatták: ennek megszüntetését a miniszter reméli engedi jelentésében. 1900-ban az iskolakötelesek 30 filléres hozzájárulásából nem kevesebb, mint 764.963 koronát vettek be, a mi a vagyonszaporodásnak majdnem háromnegyedét teszi. Erről jegyzi meg a miniszter, hogy ezeknek a járulékoknak behajtása rendkívül nagy nehézségekbe ütközik, mert kivált az ország szegényebb vidékein, érzékeny terhet ró a szülőkre. A járulékokat a készülő új törvényjavaslatban más bevételi forrással fogja a miniszter pótolni. A nyugalmazott tanítók száma nem mutat valami nagy növekedést, bár 1875 óta már szinte eltelt az első emberöltő. 1896-ban volt 2222, 1897-ben 2590, 1898-ban 2610 és 1900-ban 3123 nyugalmazott tanító és polgári iskolai tanár. Ez utóbbiaknak 1900-ban kifizettek 1,649.928 koronát. A segített özvegyek száma még ennél is csekélyebb mértékben növekszik: 1896-ban volt 2228, 1900-ban 274 özvegy 832,833 korona segítségével. Az ellátott árvák száma nemcsak hogy nem nő, de sőt fogy: 1896-ban volt 2373, 1900-ban 1643 segített árva 112,432 korona költséggel. Az új tanítói árvaházak megnyitása következtében örvendetesen szaporodik azoknak a száma, a kiket mint egész vagy fél árvákat árvaházakban lehet elhelyezni. A tanítói állásoknak 30,000-et megközelítő számából a díjakat csak 22,554 állás után fizették és ebből a számból is csak 21,130 tanítónak biztosítja az alap nyugdíjra való jogosultságát. A tanítók egy csekélyebb részének, mint a fővárosi tanítóknak is, más alaplól fizetik a nyugdíjat, a többi hiányzó egy-néhány ezer a nyugdíj kötelékébe még be nem állott ideiglenes fiatal tanítók közül való. A nyugdíjra jogosult tanítók száma volt 1896-ban 18,606, 1898-ban 19,794 és 1900-ban 21,130. Egyidejűleg benyújtotta a miniszter a felekezeti, törvényhatósági, stb. középiskolák, jogakadémiák és tanítóképzők tanárainak nyugdíjalapjáról való jelentését. 88 tanítót 802 rendszeresített állással szerepel az alap számadásában és összesen 673 tanárnak biztosítja nyugdíjra való jogosultságát. Ennek az 1894-ben alapított intézetnek évi szükséglete 274,978 korona volt. Az alap vagyona 2,677,593 korona, az előbbi évvel szemben 352,459 korona gyarapodással. Nyugdíjat kap 82 tanár, özvegyi segítségét 39 tanár özvegye, tíz árva pedig ellátásban részesül.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

Nagy-Zellön (Nógrádmegye) kath. kántortanítói állás betöltendő. Javadalmazása: 8 hold 1357 □ öl szántóföld, melyet a hívek művelnek; 1434 □ öl rét mely körül a munkát szintén a hívek teljesítik; 9 hold legelő; 706 □ öl kert gyümölcsösessel; 28 ürméter keményfa, 7 méter az iskolafűtésére a tanító udvarára beszállítva; az iskola fűtéséért a községtől 3 korona; párbér-gabona 52 pozs. mérő körül, a gazdaktól buza, cselédségtől rozs; borpénz 100 kor. körül; tandíj 120 kor. körül; községi segély 17 kor. 60 fillér; stola 80 kor.; alapított szentmisék után 11 kor., ostayasításért a községtől 2 veka buza. Lakása: 2 padlózott szoba, konyha, kamra pincze, istálló, sertésöl. A pályázati határidő *márczius 10-re* tűzetik ki, melyen a pályázók személyesen keretnek megjelenni. A kérvények a nagy-zellői iskolaszékre czimezve *Murray Lipót* kerületi alesperes-tanfelügyelőhöz, Nógrád-Varbóra küldendők. 73 1—1

Egri érseki megye.

A **tisza-óbalai** róm. kath. kántortanítói állomásra *ápril 1-ig* pályázat hirdettetik. Jövedelem: két szobás la-

kas mellékhelyiségekkel, a lakosságtól 600 korona évenyedes részletekben, négy hold szántóföld, fél hold kert, esekély stóla. Fizetés kiegészítésül 200 korona államsegély fog kéretni s a jogosult részére korpótlék. Kötelesség: a mindennapi s ismétlő iskolások tanítása, a hívekkel vasár- s ünnepnapokon imádságok, s a temetéseknél a kántori teendők végzése. Minden adóját a kántortanító maga fizeti. Fölszerelt kérvények *Kende Károly* lelkész, egyházi elnök-höz küldendő Tisza-Püspökihe. Iskolaszék. 76 1—2

Besztercebányai egyházmegye.

A **jános-gyarmati** (Barsm.) kántortanítói állomásra pályázatot hirdetek. Tannyelv német-magyar. Jövedelem: tisztességes lakás és 1100 korona. Egy évi szolgálat után véglegesítés. Határidő *március 8. Feldmajer Agoston*, plébános. 70 1—1

Győri püspöki megye.

A **vedenyi** (Mosonm.) róm. kath. népiskolánál egy osztálytanítói állásra f. évi *március hó 15-ig* pályázat hirdetetik. Fizetése: 800 korona: lakása esinos stoba és 100 köteg rőzse. Kötelessége: az 1. osztályt vezetni, az ismétlősöket tanítani s a kántori teendőkben segédkezni. Kérvények alulírottához intézendők. *Dr. Hahnenkamp Sándor* esperes-plébános. 71 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Az **apátfalvi** róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Jövedelem: Hitközségtől: 346 kor. Székalkai uradalomtól: 186 kor. 27 úrköbméter derongfa pénzértéke: 81 kor., 173 kéve buza, 115 kéve árpa és 15 kéve rozsa pénzértéke: 83 kor. 10 fill. Kiváltott stóla 56 kor. Szentmise-alapítványokból: 26 kor. Állandó segély a Roskoványi-alapból: 50 kor., Vittek-alapból 30 kor. 100 korona ötödéves korpótlék. Földjövodelem bérbeadva 40 korona. Bucsúztatónál minden vers után 20 fill. Lakás: két szoba, konyha, kamara, esür és istálló. Kötellessége a mindennapi és ismétlő iskolába járók oktatása, mindennapi orgonálás, valamint az összes kántori teendők elvégzése. Folyamodványok összes működési bizonyítványokkal és oklevéllel fölszerelve legkésőbbben *március 8-ig Bárdy Antal* plébános, iskolaszéki elnöknel nyújtandók be. (Apátfalu u. p. Trencsén.) Orgonálás és énekpróba *március hó 18-án* fog megtartatni. Szükséges nyelvismeret: magyar-tót. 67 2—2

Pécsi egyházmegye.

Gyula jóvánczára (Tolnam.) osztálytanító kerestetik. Fizetése évenként 600 korona, előleges havi részletekben. butorozott szoba fűtéssel, egyenértéke 90 korona. Második szoba és kert pénzbeni kiszolgáltatása 80 korona, összesen 770 korona. Kötelme egy osztályt vezetni, ismétlősöket fölvaltva oktatni. *Iskolaszék.* 74 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Szent-Jakab (Vasmege) róm. kath. kántortanítói állomásra *március 13-ára* pályázat hirdetetik. Jövedelem: két szobás lakás, zárt konyha éléskamrával. Egyhold föld becsértéke 20 korona, 600 (hatszáz) korona készpénz, a hitközségtől 13 méter puhafa, becsértéke 32 korona. Oklevelesek részére 148 korona államsegély kérelmezhetni fog. A kérvényeket szöcsei (u. p. Zala-Lövőy) plébániá-hivatalkához kérjük. A választás f. év *március hó 13-án* délelőtt Szent-Jakabon leend. A személyes megjelenés előnnyel bír, mert a pályázók énekpróbara is kötelezetnek. Az *iskolaszék.* 75 1—1

Váci egyházmegye.

Abonyban (Pestm.) róm. kath. jellegű magyar tannyelvű neptanítói állásra pályázat hirdetetik. Fizetése 1035 korona, 100 korona lakbér és kertiletmény az iskolapénztárból. Ez állás azonban előléptetés folytán helyével töltetik be, tehát az így megüresedő 800 korona fizetés, 200 kor. lakbér és kertiletménnyel javadalmazott állásra nyittatik pályázat *március 15-ig*. Okleveles

tanítók és tanítónők pályázhatnak. Megválasztott állását április 1-ig elfoglalni s a reábizandó osztályt önállóan vezetni tartozik. Abony, 1902. február 23. *Iskolaszék* 72 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Kaposvár rendezett tanácsú városban elhalalozás folytán üresedésbe jött római katolikus kántori állás választás utáni betöltésére ezennel pályázatot hirdetek. Ezen állás kapcsolatos javadalmazása következő: a) Kaposvár rendezett tanácsú városától: évi 1200 korona készpénz fizetés, természetbeni lakás helyett 400 korona lakbér, és eddig a kántor használatában lévő föld és egy egész ház utáni erdő és legelő illetőség használati jogának megváltása folytán 800 korona készpénz, b) a római katolikus hívőkétől: a visita canonicában megállapított következő stólailetek: házassági kihirdetési lap megírásáért helybeliektől 1 kor., házassági kihirdetési lap megírásáért vidékiektől 2 kor., karinges temetésnél közreműködésért 1 korona. köpenyeges temetésnél közreműködésért 3 korona, 3 papos temetésnél közreműködésért 6 kor. A hívők által kért és az alapítványi nagy misék orgonálása és énekléséért 40 fillér, a koporsós gyászmisék orgonálásáért és énekléséért 1 korona. Tartozik a megválasztott kántor minden néven nevezendő plébániai funkcióban közreműködni, megis egy általa fizetendő rendes és képesített segéd-kántort tartani Fölhivom mindazokat, kik ezen állás elnyeréséért pályázni óhajtanak, hogy pályázati kérvényeiket képesítési, eddigi működési s helyhatósági erkölcsi bizonyítvánnyal fölszerelt kérvényeiket hozzám *folyó évi március hó 26-áig* bezárolag annál is inkább nyujtsák be, mert a később érkező pályázatok egyáltalán figyelembe nem vétetnek. Pályázók éne- és zenetehetségének bemutatására 1902. évi április hó 3-ának d. e. 10 órája tüzetik ki, s pályázók ezen részt vehetnek. A választás a városi képviselőtestület és tanács római katolikus tagjai által folyó évi április hó 10-én délután 3 órakor fog a városház nagytermében megejtetni. A megválasztott az állást a megválasztás után 30 nap alatt elfoglalni tartozik. Kaposvár, 1902. évi február hó 17-en. *Dr. Zimmert József*, róm. kath. plébános. 77 1—2

GÉPEKKEL BERENDEZETT
ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1—52

Rieger Testvérek

Budapest,
Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorf
(Osztr.-Szilézia) cs. és kir.
údv. orgonagyárának főkja.
Legolesőbb árakon ki-
váló tégnyomású (pneu-
matik) orgonákat szállí-
tanak.

Stephaneum nyomása Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.